Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

26. januar 2017 *

»Appel — karteller — belgiske, tyske, franske, italienske, nederlandske og østrigske markeder for badeværelsesudstyr og -inventar — samordning af salgspriser og udveksling af følsomme kommercielle oplysninger — forordning (EF) nr. 1/2003 — artikel 23, stk. 2 — loft på 10% af omsætningen — retningslinjerne for beregning af bøder af 2006 — princippet om forbud mod tilbagevirkende kraft — udøvelse af den fulde prøvelsesret — uforholdsmæssig lang sagsbehandlingstid«

I sag C-604/13 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat den 25. november 2013,

Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG, Iserlohn (Tyskland), ved Rechtsanwälte H. Janssen og T. Kapp,

appellant,

de øvrige parter i appelsagen:

Europa-Kommissionen, ved F. Castillo de la Torre og L. Malferrari, som befuldmægtigede, bistået af Rechtsanwalt A. Böhlke, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt i første instans,

Rådet for Den Europæiske Union,

intervenient i første instans,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af Domstolens vicepræsident, A. Tizzano, som fungerende formand for Første Afdeling, og dommerne M. Berger, E. Levits, S. Rodin (refererende dommer) og F. Biltgen,

generaladvokat: M. Wathelet

justitssekretær: fuldmægtig K. Malacek,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 10. september 2015,

* Processprog: tysk.

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Ved sin appel har Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG nedlagt påstand om ophævelse af Den Europæiske Unions rets dom af 16. september 2013, Dornbracht mod Kommissionen (sag T-386/10, herefter »den appellerede dom«, EU:T:2013:450), hvorved Retten frifandt Kommissionen for det søgsmål, som selskabet havde anlagt med påstand om annullation af Kommissionens afgørelse K(2010) 4185 endelig af 23. juni 2010 om en procedure i henhold til artikel 101 TEUF og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/39.092 – Badeværelsesudstyr og -inventar) (herefter »den omtvistede afgørelse«), for så vidt som den angik appellanten, eller, subsidiært, en påstand om nedsættelse af den bøde, appellanten var blevet pålagt ved denne afgørelse.

Retsforskrifter

Forordning (EF) nr. 1/2003

2 Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i [artikel 101 TEUF] og [102 TEUF] (EFT 2003, L 1, s. 1) bestemmer følgende i artikel 23, stk. 2 og 3:

»2. Kommissionen kan ved beslutning pålægge virksomheder og virksomhedssammenslutninger bøder, hvis de forsætligt eller uagtsomt:

a) overtræder [artikel 101 TEUF] eller [102 TEUF], […]

[…]

Bøden kan for hver af de virksomheder, som har deltaget i overtrædelsen, ikke overstige 10% af den samlede omsætning i det foregående regnskabsår.

[…]

3. Ved fastlæggelse af bødens størrelse skal der tages hensyn til både overtrædelsens grovhed og varighed.«

Retningslinjerne af 2006

3 I punkt 2 i retningslinjerne for beregningen af bøder efter artikel 23, stk. 2, litra a), i forordning nr. 1/2003 (EUT 2006, C 210, s. 2, herefter »retningslinjerne af 2006«) foreskrives, at Kommissionen hvad angår bødefastsættelsen »skal tage hensyn til overtrædelsens grovhed og varighed«, og at »bøden […] ikke [må] overstige de grænser, der er fastsat i artikel 23, stk. 2, andet og tredje afsnit, i forordning [EF] nr. 1/2003«.

4 Punkt 19, 21, 23 og 37 i retningslinjerne af 2006 har følgende ordlyd:

»19. Bødens grundbeløb fastsættes på basis af en bestemt del af afsætningens værdi, som afhænger af overtrædelsens grovhed og multipliceres med det antal år, overtrædelsen har varet.

[…]

21. Normalt vil den del af afsætningens værdi, der skal tages i betragtning, blive fastsat til et niveau, der kan udgøre op til 30%.

[…]

23. Horisontale aftaler […] om prisfastsættelse, […] som normalt er hemmelige, betragtes på grund af deres art som de mest alvorlige konkurrencebegrænsninger, og i henhold til konkurrencepolitikken skal de straffes strengt. Den del af afsætningen, der tages i betragtning i forbindelse med sådanne overtrædelser, befinder sig derfor normalt på den øvre del af skalaen.

[…]

37. Selv om der i disse retningslinjer redegøres for den generelle metode til fastsættelse af bøder, kan det være berettiget, at Kommissionen fraviger denne metode eller de grænser, der er fastsat i punkt 21, hvis der gør sig særlige forhold gældende i en given sag, eller det er nødvendigt at sikre et afskrækkende niveau i et bestemt tilfælde.«

Sagens baggrund og den omtvistede afgørelse

5 Sagens baggrund blev fremstillet i den appellerede doms præmis 1-29 og kan sammenfattes som følger.

6 Appellanten er et tysk selskab, som bl.a. fremstiller vandhaner og armaturer.

7 Den 15. juli 2004 oplyste Masco Corp. og selskabets datterselskaber, herunder Hansgrohe AG, som fremstiller vandhaner og armaturer, og Hüppe GmbH, som fremstiller bruseafskærmninger, Kommissionen om forekomsten af et kartel inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar og anmodede om bødefritagelse i medfør af Kommissionens meddelelse om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT 2002, C 45, s. 3) eller subsidiært en nedsættelse af de bøder, som de kunne blive pålagt.

8 Den 9. og den 10. november 2004 gennemførte Kommissionen uanmeldte kontrolundersøgelser i lokalerne for flere selskaber og nationale brancheforeninger med aktiviteter inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar. Kommissionen, som i perioden fra den 15. november 2005 til den 16. maj 2006 havde fremsendt begæringer om oplysninger til de nævnte selskaber og brancheforeninger, herunder appellanten, vedtog den 26. marts 2007 en klagepunktsmeddelelse. Denne klagepunktsmeddelelse blev meddelt appellanten.

9 Efter en høring afholdt den 12.-14. november 2007, fremsendelse af en sagsfremstillingsmeddelelse den 9. juli 2009, og efter at der herpå blev fremsat yderligere begæringer om oplysninger, herunder bl.a. til appellanten, vedtog Kommissionen den 23. juni 2010 den omtvistede afgørelse. I afgørelsen fastslog Kommissionen, at der forelå en overtrædelse af artikel 101, stk. 1, TEUF og artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde af 2. maj 1992 (EFT 1994, L 1, s. 3) inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar. Denne overtrædelse, som 17 virksomheder havde deltaget i, havde fundet sted i løbet af forskellige perioder mellem den 16. oktober 1992 og den 9. november 2004 i form af en flerhed af konkurrencebegrænsende aftaler og samordnet praksis på Belgiens, Tysklands, Frankrigs, Italiens, Nederlandenes og Østrigs områder. De produkter, der var omfattet af kartellet, var badeværelsesudstyr og -inventar, som tilhørte en af de tre følgende undergrupper af produkter: vandhaner og armaturer, bruseafskærmninger og tilbehør samt keramiske artikler.

10 Hvad nærmere bestemt angår appellanten, som fremstiller artikler tilhørende den første af disse tre undergrupper af produkter, fastslog Kommissionen i den omtvistede afgørelses artikel 1, stk. 2, at overtrædelsen bestod i deltagelse i en vedvarende aftale eller samordnet praksis inden for sektoren for badeværelsesudstyr og -inventar på Tysklands og Østrigs områder fra den 6. marts 1998 til den 9. november 2004.

11 Kommissionen pålagde derfor appellanten en bøde på 12 517 671 EUR i den omtvistede afgørelses artikel 2, stk. 6.

12 Med henblik på beregning af bøden baserede Kommissionen sig på retningslinjerne af 2006, herunder særlig på punkt 20-24 heri.

Sagen for Retten og den appellerede dom

13 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 8. september 2010 anlagde Aloys F. Dornbracht sag ved Retten med påstand om annullation af den omtvistede afgørelse og fremsatte i denne forbindelse otte anbringender.

14 Det første anbringende vedrørte et urigtigt skøn, som Kommissionen anlagde med hensyn til artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003, da den konstaterede den foreholdte overtrædelse, samt ved fastsættelsen af størrelsen af den bøde, appellanten var blevet pålagt, det andet en tilsidesættelse af forordningens artikel 23, stk. 3, som følge af en forkert anvendelse af det i forordningens artikel 23, stk. 2, omhandlede loft på 10%, det tredje en manglende hensyntagen til den individuelle karakter af appellantens deltagelse i den fastslåede overtrædelse under tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, det fjerde en manglende hensyntagen til Kommissionens tidligere afgørelser under tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, det femte en manglende hensyntagen til appellantens begrænsede økonomiske kapacitet under tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet, det sjette en tilsidesættelse af princippet om forbud mod tilbagevirkende kraft som følge af anvendelsen af retningslinjerne af 2006, det syvende om, at forordningens artikel 23, stk. 3, tilsidesætter princippet om, at strafbare forhold og straffe skal have lovhjemmel, og, det ottende om, at retningslinjerne af 2006 er ulovlige, idet de tillægger Kommissionen en for stor skønsbeføjelse.

15 Retten frifandt ved den appellerede dom Kommissionen i det hele.

Parternes påstande for Domstolen

16 Appellanten har nedlagt følgende påstande:

— Den appellerende dom ophæves.

— Den omtvistede afgørelse annulleres, for så vidt som den vedrører appellanten.

— Subsidiært nedsættes den bøde, som appellanten er blevet pålagt ved den omtvistede afgørelse, i et passende omfang, og

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

17 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Appellen forkastes.

— Appellanten tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

Appellen

18 Appellanten har til støtte for sin appel påberåbt sig seks anbringender: Det første anbringende vedrører en tilsidesættelse af såvel artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003 som princippet om, at strafbare forhold og straffe skal have lovhjemmel, ligebehandlingsprincippet og proportionalitetsprincippet som følge af en forkert anvendelse af det i forordningens artikel 23, stk. 2, fastsatte loft på 10%. Med det andet anbringende har appellanten anfægtet den appellerede dom, for så vidt som Retten med urette forkastede indsigelsen om, at retningslinjerne af 2006 var ulovlige. Det tredje anbringende vedrører den omstændighed, at Retten ikke har sanktioneret Kommissionens tilsidesættelse af punkt 37 i retningslinjerne af 2006. Med det fjerde anbringende har appellanten påberåbt sig en tilsidesættelse af princippet om forbud mod tilbagevirkende kraft som følge af anvendelsen af retningslinjerne af 2006 i hovedsagen. Det femte anbringende vedrører retlige fejl begået i forbindelse med beregningen af størrelsen af den bøde, som appellanten er blevet pålagt. Endelig vedrører det sjette anbringende en tilsidesættelse af princippet om en rimelig sagsbehandlingstid.

Det første anbringende om en forkert anvendelse af den i artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 fastsatte grænse på 10%

Parternes argumenter

19 Med det første anbringende, som vedrører den appellerede doms præmis 213-227, har appellanten foreholdt Retten, at den tilsidesatte artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003 samt princippet om, at strafbare forhold og straffe skal have lovhjemmel, ligebehandlingsprincippet og proportionalitetsprincippet, da den fastslog, at den i forordningens artikel 23, stk. 2, fastsatte grænse på 10% fastlægger et loft, som kun finder anvendelse på bødens endelige størrelse, hvorved Retten afviste, at Kommissionens fastsættelse af bødens størrelse i den foreliggende sag var ulovlig, og således afskar sig fra selv at nedsætte bøden. En sådan fortolkning vil således medføre, at der i næsten ethvert tilfælde pålægges en bøde af et beløb på 10% af den pågældende virksomheds samlede omsætning, uanset grovheden af den pågældende overtrædelse, og hvor længe den har varet.

20 Appellanten har med henvisning til bl.a. en afgørelse fra Bundesgerichtshofs Kartellsenat (afdelingen med kompetence i kartelsager under forbundsdomstolen, Tyskland) gjort gældende, at den grænse på 10%, som er fastsat i forordningens artikel 23, stk. 2, ikke pålægger et sådant loft, men fastsætter det højeste niveau for bødeudmålingen, som kun bør anvendes ved de alvorligste overtrædelser. En sådan fremgangsmåde ville gøre det muligt at tage passende hensyn til en overtrædelses grovhed og varighed, således som det er fastsat i forordningens artikel 23, stk. 3.

21 Ifølge Kommissionen skal det første anbringende afvises eller under alle omstændigheder forkastes som ugrundet.

Domstolens bemærkninger

22 For så vidt som appellanten, for det første, med det første anbringende i det væsentlige har foreholdt Retten, at den foretog en urigtig fortolkning af artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003, idet den fastslog, at bestemmelsen fastsætter et loft, må det konstateres, at det var med rette, at Retten i den appellerede doms præmis 216, uden at følge dette standpunkt, fastslog, at det følger af Domstolens faste praksis, at det kun er det endelige beløb for den pålagte bøde, som skal overholde den i denne bestemmelse omhandlede maksimumsgrænse på 10% af omsætningen, og at denne bestemmelse ikke forbyder Kommissionen at nå frem til et midlertidigt beløb, der overskrider denne grænse, i løbet af de forskellige stadier af bødeberegningen, så længe bødens endelige beløb ikke overskrider denne grænse (jf. bl.a. dom af 28.6.2005, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, C-189/02 P,

C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 277 og 278, af 29.6.2006, SGL Carbon mod Kommissionen, C-308/04 P, EU:C:2006:433, præmis 82, og af 12.7.2012, Cetarsa mod Kommissionen, C-181/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2012:455, præmis 80).

23 Hvad for det andet angår klagepunkterne om Rettens tilsidesættelse af artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003 og følgelig af princippet om, at strafbare forhold og straffe skal have lovhjemmel, princippet om ligebehandling og proportionalitetsprincippet, idet Retten ikke tog et passende hensyn til overtrædelsernes grovhed og varighed, skal det bemærkes, at det følger af Domstolens faste retspraksis, at den omstændighed, at visse faktorer, som f.eks. overtrædelsens grovhed og varighed, på grund af anvendelsen af den i forordningens artikel 23, stk. 2, andet afsnit, foreskrevne grænse på 10% af omsætningen, ikke effektivt påvirker størrelsen af den pålagte bøde, blot er en simpel konsekvens af, at denne øvre grænse anvendes på det nævnte endelige beløb (jf. bl.a. dom af 28.6.2005, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 279, og af 12.7.2012, Cetarsa mod Kommissionen, C-181/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2012:455, præmis 81).

24 Denne øvre grænse har således til formål at undgå, at der pålægges bøder, som virksomhederne under hensyn til deres størrelse, således som denne, ganske vist omtrentligt og ufuldstændigt, fremgår af deres samlede omsætning, kan forudses ikke at være i stand til at betale (dom af 28.6.2005, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 280, og af 12.7.2012, Cetarsa mod Kommissionen, C-181/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2012:455, præmis 82).

25 Der er således tale om en grænse, der finder ensartet anvendelse på samtlige virksomheder, og som er fastsat under hensyn til den enkelte virksomheds størrelse, med det formål at undgå bøder på et urimeligt og uforholdsmæssigt niveau. Denne øvre grænse har dermed et formål, der adskiller sig fra og er selvstændigt i forhold til formålet med kriterierne vedrørende overtrædelsens grovhed og varighed (dom af 28.6.2005, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 281 og 282, og af 12.7.2012, Cetarsa mod Kommissionen, C-181/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2012:455, præmis 83).

26 Det følger heraf, at argumenterne om en utilstrækkelig hensyntagen til grovheden og varigheden af overtrædelserne på grund af anvendelsen af den i artikel 23, stk. 2, i forordning nr. 1/2003 fastsatte øverste grænse skal forkastes.

27 Under disse omstændigheder skal det første anbringende forkastes som ugrundet.

Det andet anbringende om indsigelsen om ulovligheden af retningslinjerne af 2006

Parternes argumenter

28 Med det andet anbringende har appellanten gjort gældende, at Retten tilsidesatte artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003, da den afviste indsigelsen om, at retningslinjerne af 2006 er ulovlige, idet de ikke tager hensyn til kriterierne om varigheden og grovheden af den overtrædelse, som begås af virksomheder, »som kun fremstiller ét produkt«.

29 I denne forbindelse har appellanten med henvisning til de argumenter, som er fremført i stævningen i første instans, gjort gældende, at retningslinjerne af 2006 er ulovlige med den begrundelse, at de tilsidesætter legalitetsprincippet og retssikkerhedsprincippet, og at der under alle omstændigheder ikke er fastsat nogen særlig bestemmelse vedrørende virksomheder, »som kun fremstiller ét produkt«, heri.

30 Appellanten har anført, at i modsætning til retningslinjerne for beregningen af bøder i henhold til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 og artikel 65, stk. 5, [KS] (EFT 1998, C 9, s. 3, herefter »retningslinjerne af 1998«) medfører retningslinjerne af 2006 generelt, at grænsen på 10% overskrides, navnlig med hensyn til ikke-diversificerede virksomheder, »som kun fremstiller ét produkt«. Anvendelsen af den metode for bødeberegning, som er beskrevet i retningslinjerne af 2006, medfører, at der ikke tages et passende hensyn til kriterierne om varigheden og grovheden af de overtrædelser, som begås af disse virksomheder, som artikel 23, stk. 3, i forordning nr. 1/2003 henviser til. De omtalte næsten systematiske sanktioner på 10% af omsætningen tilsidesætter ligeledes ligebehandlingsprincippet.

31 Kommissionen er af den opfattelse, at det andet anbringende skal afvises, eller at det under alle omstændigheder skal forkastes som ugrundet.

Domstolens bemærkninger

32 Ifølge Domstolens faste praksis fremgår det af artikel 256 TEUF, artikel 58, stk. 1, i statutten for Den Europæiske Unions Domstol samt artikel 168, stk. 1, litra d), og artikel 169, stk. 2, i Domstolens procesreglement, at et appelskrift præcist skal angive, hvilke elementer der anfægtes i den dom eller den kendelse, som påstås ophævet, samt de retlige argumenter, der særligt støtter denne påstand. De begrundelseskrav, der følger af disse bestemmelser, er ikke opfyldt, når appelskriftet, endog uden at indeholde en argumentation, der har til formål præcist at angive den retlige fejl, den omhandlede dom angiveligt er behæftet med, blot gentager eller ordret gengiver de anbringender og argumenter, der allerede er blevet fremsat for Retten, herunder anbringender og argumenter, der er støttet på faktiske omstændigheder, som Retten udtrykkeligt har afvist at lægge til grund. En sådan appel har i realiteten kun til formål at opnå, at de i stævningen fremsatte påstande pådømmes endnu en gang, hvilket falder uden for Domstolens kompetence (jf. bl.a. dom af 30.6.2005, Eurocermex mod KHIM, C-286/04 P, EU:C:2005:422, præmis 49 og 50, og af 12.9.2006, Reynolds Tobacco m.fl. mod Kommissionen, C-131/03 P, EU:C:2006:541, præmis 49 og 50).

33 Det må konstateres, at appellantens andet anbringende, for så vidt som det foreholder Retten at have forkastet indsigelsen om, at retningslinjerne af 2006 var ulovlige, blot gentager de argumenter, som allerede er blevet fremført i første instans.

34 Følgelig skal dette anbringende afvises.

Det tredje anbringende om, at Kommissionen ved at fastsætte faste beløb ikke tog hensyn til appellantens individuelle deltagelse under tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet

35 Med det tredje anbringende til støtte for appellen har appellanten i det væsentlige foreholdt Retten, at den begik en retlig fejl i forbindelse med sin undersøgelse af Kommissionens udøvelse af dennes skønsmæssige beføjelse ved fastsættelsen af de bøder, der er beskrevet i punkt 37 i retningslinjerne af 2006.

36 Det må konstateres, at appellanten med dette anbringende ikke har identificeret de præmisser i den appellerede dom, som er behæftet med en sådan fejl.

37 Følgelig skal dette anbringende, henset til den i denne doms præmis 32 nævnte retspraksis, ligeledes afvises.

Det fjerde anbringende om en tilsidesættelse af princippet om forbud mod tilbagevirkende kraft

Parternes argumenter

38 Med det fjerde anbringende har appellanten foreholdt Retten, at den bl.a. i den appellerede doms præmis 87 og 90 tilsidesatte princippet om forbud mod tilbagevirkende kraft ved at fastslå, at Kommissionens beregning af bøden i henhold til retningslinjerne af 2006 var lovlig, eftersom overtrædelsen blev begået, da retningslinjerne af 1998 var gældende.

39 I denne forbindelse har appellanten fremhævet, at Domstolen ganske vist i dom af 28. juni 2005, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 231), fastslog, at Kommissionen kunne beregne bødens størrelse på grundlag af retningslinjerne af 1998 uden at tilsidesætte princippet om forbud mod tilbagevirkende kraft, selv om disse var vedtaget efter, at den i nævnte sag omhandlede overtrædelse var blevet begået, eftersom disse retningslinjer og den nye beregningsmetode, som disse omfattede, med rimelighed kunne forudses på tidspunktet, hvor overtrædelsen blev begået. Ifølge appellanten fandtes der i den sag, som gav anledning til denne dom, ikke nogen retningslinjer på tidspunktet, hvor overtrædelsen var blevet begået, således at spørgsmålet var, om bøden skulle beregnes på grundlag af de nye retningslinjer, som blev vedtaget af Kommissionen for første gang i 1998. I modsætning til det af Retten i den appellerede dom anførte, skal denne situation holdes adskilt fra den situation, hvor retningslinjerne fandt anvendelse på det tidspunkt, hvor overtrædelsen blev begået, men blev erstattet eller ændret af nye retningslinjer, efter overtrædelsen blev begået. I denne sidstnævnte situation opstår spørgsmålet om, hvilke retningslinjer, dvs. de gamle eller de nye retningslinjer, der skal finde anvendelse med henblik på at beregne bødens størrelse. Rettens anvendelse af den løsning, som blev valgt i dom af 28. juni 2005, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408), i denne anden situation, er i strid med ligebehandlingsprincippet og princippet om beskyttelse af den berettigede forventning.

40 Under alle omstændigheder gælder, at såfremt retningslinjerne til enhver tid kunne ændres med tilbagevirkende kraft, således som Retten vurderede, ville de ikke kunne opfylde den funktion at garantere retssikkerheden for virksomheder, som de ifølge Domstolens praksis er tillagt.

41 Kommissionen har påstået det fjerde anbringende forkastet. Kommissionen har navnlig anført, at en effektiv gennemførelse af EU's konkurrenceregler kræver, at denne institution til enhver tid kan tilpasse bødeniveauet efter konkurrencepolitikkens krav.

Domstolens bemærkninger

42 Det skal bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at anvendelsen af nye retningslinjer for beregningen af bøder for overtrædelse af konkurrencereglerne, såsom retningslinjerne af 2006, og navnlig af en ny metode for bødeberegning, som disse retningslinjer indeholder, selv på overtrædelser, som er begået før vedtagelsen eller ændringen af disse retningslinjer, ikke tilsidesætter princippet om forbud mod tilbagevirkende kraft, når disse nye retningslinjer og denne metode med rimelighed kunne forudses på det tidspunkt, hvor overtrædelsen blev begået (jf. i denne retning dom af 28.6.2005, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 217, 218 og 227-232, af 18.5.2006, Archer Daniels Midland og Archer Daniels Midland Ingredients mod Kommissionen, C-397/03 P, EU:C:2006:328, præmis 25, af 18.7.2013, Schindler Holding m.fl. mod Kommissionen, C-501/11 P, EU:C:2013:522, præmis 75, og af 14.9.2016, Ori Martin og SLM mod Kommissionen, C-490/15 P og C-505/15 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2016:678, præmis 82-94).

43 Retten begik således ikke nogen retlig fejl, da den i den appellerede doms præmis 90 fastslog, at Kommissionen ikke havde tilsidesat princippet om forbud mod tilbagevirkende kraft ved at anvende retningslinjerne af 2006 for at beregne den bøde, som sanktionerede den overtrædelse, som appellanten havde begået inden vedtagelsen af retningslinjerne.

44 Det følger heraf, at det fjerde anbringende skal forkastes som ugrundet.

Det femte anbringende om fejl begået ved beregningen af bødens størrelse

Parternes argumenter

45 Med det femte anbringende, som omfatter tre led, har appellanten gjort gældende, at Retten begik retlige fejl ved beregningen af størrelsen af den bøde, som appellanten var blevet pålagt.

46 Med det femte anbringendes første led har appellanten for det første anført, at Retten, efter i den appellerede doms præmis 165-168 at have fastslået, at Kommissionen ved beregningen af størrelsen af den bøde, appellanten var blevet pålagt, skulle havde taget hensyn til den omstændighed, at overtrædelsens geografiske udstrækning omfattede to medlemsstaters områder og ikke seks medlemsstaters områder, ikke i den appellerede doms præmis 249 og 250 kunne fastholde de samme koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb«, som Kommissionen havde fastsat i den omtvistede afgørelse, og som blev anvendt over for de øvrige medlemmer af det foreliggende kartel, der havde deltaget i overtrædelsen i tre til seks medlemsstater. Herved havde Retten ikke individualiseret de sanktioner, som de berørte virksomheder var blevet pålagt.

47 For det andet anlagde Retten, i den appellerede doms præmis 249 et urigtigt skøn, da den ved bedømmelsen af overtrædelsens grovhed tog hensyn til overtrædelsens varighed, selv om der er enighed om, at der skal tages hensyn til overtrædelsens grovhed og varighed hver for sig. Retten lagde herved for meget vægt på kriteriet om overtrædelsens varighed.

48 For det tredje fremgår de elementer, som Retten har taget hensyn til ved beregningen af bødens størrelse, ikke af den appellerede dom, hvilket hindrer enhver prøvelse af bødens størrelse, således at den appellerede dom er behæftet med en begrundelsesmangel.

49 Med det femte anbringendes andet led har appellanten foreholdt Retten, at den ikke fastslog, at Kommissionen havde anlagt flere urigtige skøn, og at den ikke tog hensyn til visse elementer ved fastsættelsen af bødens størrelse, herunder den omstændighed, at appellantens produkter, som var genstand for overtrædelsen, kun henhørte under én af de tre undergrupper af produkter, som er omfattet af de omhandlede aftaler. Retten burde således, i den appellerede doms præmis 168-179, have taget hensyn til den omstændighed, at en overtrædelses intensitet er lavere, når virksomheden kun har deltaget heri med hensyn til produkter, som alene tilhører én af de tre pågældende grupper. Endvidere er konstateringen i den appellerede doms præmis 114, hvorefter appellanten ikke rettidigt havde bestridt, at selskabet havde haft kendskab til den omstændighed, at overtrædelsen vedrørte tre grupper af produkter, ikke korrekt.

50 Med anbringendets tredje led, som angår den appellerede doms præmis 192-200, har appellanten foreholdt Retten, at den i strid med retningslinjerne af 1998 ikke tog hensyn til den omstændighed, at appellanten kun havde en rolle som medløber i forbindelse med gennemførelsen af overtrædelsen.

51 Kommissionen har bestridt, at det femte anbringende er velbegrundet.

Domstolens bemærkninger

52 Indledningsvis bemærkes, at systemet med retslig prøvelse af Kommissionens afgørelser vedrørende procedurerne i henhold til artikel 101 TEUF og 102 TEUF består i en legalitetskontrol af institutionernes retsakter, som er fastsat i artikel 263 TEUF, hvilken kontrol i henhold til artikel 261 TEUF og efter anmodning fra sagsøgerne kan suppleres af Rettens udøvelse af en fuld prøvelsesret vedrørende de sanktioner, som af Kommissionen pålægges på dette område (jf. i denne retning dom af 10.7.2014, Telefónica og Telefónica de España mod Kommissionen, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, præmis 42, og af 21.1.2016, Galp Energía España m.fl. mod Kommissionen, C-603/13 P, EU:C:2016:38, præmis 71).

53 Rettens fulde prøvelsesret omfatter til forskel fra den legalitetskontrol, der er fastsat i artikel 263 TEUF, udelukkende fastsættelsen af bødens størrelse. Den fulde prøvelsesret vedrører alene dennes vurdering af den bøde, som Kommissionen har pålagt, og den omfatter ikke enhver ændring af de elementer, som udgør den overtrædelse, som Kommissionen lovligt har fastslået i den afgørelse, som er blevet indbragt for Retten (jf. i denne retning dom af 21.1.2016, Galp Energía España m.fl. mod Kommissionen, C-603/13 P, EU:C:2016:38, præmis 76 og 77).

54 Det femte anbringende vedrører ligeledes, for så vidt som det angår de retlige fejl, som Retten har begået ved beregningen af størrelsen af den bøde, som er blevet pålagt appellanten, Rettens udøvelse af sin fulde prøvelsesret ved bødefastsættelsen, bl.a. i den appellerede doms præmis 244-251.

– Det femte anbringendes andet og tredje led

55 Hvad angår det femte anbringendes andet og tredje led, som skal behandles først, og hvormed appellanten har foreholdt Retten, at den med henblik på fastsættelsen af bødens størrelse ikke tog hensyn til den omstændighed, at appellanten kun havde deltaget i overtrædelsen med hensyn til produkter, der alene tilhørte én af de tre omhandlede grupper af produkter, og at appellanten kun havde haft en rolle som medløber rolle i forbindelse med gennemførelsen af overtrædelsen, skal det bemærkes, at Retten ved sin kontrol af den omtvistede afgørelses lovlighed, bl.a. i den appellerede doms præmis 114, 169-173 og 192-200, afviste de af appellantens argumenter, som var baseret på disse omstændigheder.

56 Det følger heraf, at Retten ikke kan foreholdes, at den ikke tog hensyn til disse omstændigheder, da den ved udøvelsen af sin fulde prøvelsesret fastsatte størrelsen af den bøde, der skulle pålægges.

57 Under alle omstændigheder kan det femte anbringendes andet og tredje led, for så vidt som de vedrører Rettens konstateringer i forbindelse med kontrollen af den omtvistede afgørelses lovlighed, som førte til en afvisning af appellantens argumentation vedrørende de samme omstændigheder, ikke tages til følge.

58 Hvad for det første angår det argument, som er fremført ved anbringendets andet led vedrørende det urigtige skøn, som Retten anlagde med hensyn til de grupper af produkter, som den overtrædelse, appellanten var blevet foreholdt, angik, skal det bemærkes, som Retten har anført i den appellerede doms præmis 51, at søgsmålets genstand og den korte fremstilling af de påberåbte søgsmålsgrunde i overensstemmelse med artikel 44, stk. 1, litra c), i Rettens procesreglement, i den affattelse, der var gældende på datoen for den appellerede dom, udgør to væsentlige oplysninger, som skal angives i stævningen, og at nye anbringender i henhold til reglementets artikel 48, stk. 2, ikke må fremsættes under sagens behandling, medmindre de støttes på retlige eller faktiske omstændigheder, som er kommet frem under retsforhandlingerne (jf. i denne retning dom af 12.11.2009, SGL Carbon mod Kommissionen, C-564/08 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2009:703, præmis 21, og af 3.4.2014, Frankrig mod Kommissionen, C-559/12 P, EU:C:2014:217, præmis 38). Som Retten har konstateret, har appellanten imidlertid først bestridt at havde haft kendskab til den omstændighed, at overtrædelsen vedrørte de

tre undergrupper af produkter, i sin replik i sagen for Retten, og dette argument udgjorde ikke en udvidelse af et klagepunkt, som var anført i stævningen i første instans. Derfor var det med rette, at Retten afviste dette argument som fremsat for sent i den appellerede doms præmis 53, 54,114 og 171.

59 Under disse omstændigheder kan appellanten ikke gøre et sådant argument gældende under appelsagen for Domstolen.

60 For så vidt som appellanten med det femte anbringendes andet led har gjort gældende, at Retten skulle have taget hensyn til den omstændighed, at appellantens virksomhed alene var begrænset til én af de tre undergrupper af produkter, skal det blot bemærkes, at Retten faktisk har taget hensyn til dette. I den appellerede doms præmis 154 har Retten således anført, at Kommissionen tog hensyn til denne omstændighed ved fastsættelsen af værdien af den afsætning, som dannede grundlag for beregningen af bøden.

61 Det femte appelanbringendes andet led skal derfor dels afvises, dels forkastes som ugrundet.

62 Hvad for det andet angår det klagepunkt, som er anført ved dette anbringendes tredje led, hvorefter Retten ved udmålingen af bøden ikke drog nogen konsekvenser af, at appellanten udelukkende havde en rolle som medløber, skal det bemærkes, at dette klagepunkt beror på den forudsætning, at det er retningslinjerne af 1998 og ikke retningslinjerne af 2006, som skal finde anvendelse i den foreliggende sag. Eftersom Kommissionen i den foreliggende sag imidlertid har anvendt retningslinjerne af 2006, som Retten besluttede at lægge til grund i den appellerede doms præmis 246, og idet disse retningslinjer ikke kræver, at der tages hensyn til en rent passiv rolle eller en rolle som medløber i forbindelse med gennemførelsen af den sanktionerede overtrædelse, må dette klagepunkt imidlertid forkastes.

63 Det var således med rette, at Retten i den appellerede doms præmis 194 fastslog, at en virksomheds rent passive rolle eller rolle som medløber ikke længere udgør en formildende omstændighed i henhold til disse retningslinjer, og at den, i den appellerede doms præmis 197, konstaterede, at appellanten med hensyn til retningslinjernes punkt 29, tredje led, for at drage fordel af formildende omstændigheder skulle bevise, at virksomheden undlod at gennemføre de omhandlede ulovlige aftaler, hvilket appellanten imidlertid ikke har gjort.

64 Der følger af det foregående, at det femte anbringendes tredje led er ugrundet.

– Det femte anbringendes første led

65 Hvad for det første angår appellantens argumenter om, at Retten anlagde urigtige skøn med hensyn til bl.a. overtrædelsens geografiske udstrækning, da den under udøvelse af sin fulde prøvelsesret fastsatte bødens størrelse, bemærkes indledningsvis, at det er Retten alene, som har kompetence til at efterprøve den måde, hvorpå Kommissionen i hvert enkelt tilfælde har vurderet grovheden af den ulovlige adfærd. Under en appelsag er formålet med Domstolens efterprøvelse dels at undersøge, i hvilket omfang Retten juridisk korrekt har taget hensyn til alle faktorer, der er afgørende ved vurderingen af grovheden af en given adfærd under hensyntagen til artikel 101 TEUF og artikel 23 i forordning nr. 1/2003, dels at undersøge, om Retten i tilstrækkelig grad har taget stilling til alle de argumenter, som appellanten har fremført til støtte for sin påstand om ophævelse eller nedsættelse af bøden (jf. bl.a. dom af 17.12.1998, Baustahlgewebe mod Kommissionen, C-185/95 P, EU:C:1998:608, præmis 128, af 28.6.2005, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 244, og af 5.12.2013, Solvay Solexis mod Kommissionen, C-449/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:802, præmis 74).

66 Det bemærkes, at det derimod ikke tilkommer Domstolen, når den træffer afgørelse vedrørende retlige spørgsmål under en appelsag, af billighedsgrunde at omgøre det skøn, som Retten har udøvet under sin fulde prøvelsesret vedrørende størrelsen af de bøder, som pålægges virksomheder på grund af disses overtrædelse af EU-retten (dom af 28.6.2005, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 245, og af 11.7.2013, Gosselin Group mod Kommissionen, C-429/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:463, præmis 87).

67 Endvidere skal det ligeledes bemærkes, at der ifølge Domstolens faste praksis ved fastsættelsen af bødernes størrelse skal tages hensyn til overtrædelsernes varighed og til alle de elementer, der kan indgå i vurderingen af deres grovhed (dom af 28.6.2005, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 240, og af 11.7.2013, Team Relocations mod Kommissionen, C-444/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:464, præmis 98).

68 De elementer, der indgår i vurderingen af overtrædelsernes grovhed, omfatter bl.a. de enkelte virksomheders adfærd og rolle ved gennemførelsen af kartellet, den fortjeneste, som virksomhederne har kunnet opnå ved dette kartel, deres størrelse og værdien af de omhandlede varer samt den risiko, som overtrædelser af denne art indebærer for gennemførelsen af EU's mål (dom af 28.6.2005, Dansk Rørindustri m.fl. mod Kommissionen, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P og C-213/02 P, EU:C:2005:408, præmis 242, og af 11.7.2013, Team Relocations mod Kommissionen, C-444/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:464, præmis 100).

69 For så vidt angår den omstændighed, at Retten i den foreliggende sag har anvendt de samme sats for koefficienter for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15% som den, Kommissionen havde fastsat i den omtvistede afgørelse, selv om Retten havde fastslået, at overtrædelsens geografiske udstrækning omfattede to og ikke seks medlemsstater, skal det bemærkes, at Retten, efter i den appellerede doms præmis 156-168 at have konstateret de fejl, som Kommissionen havde begået ved sin vurdering af denne geografiske udstrækning, under udøvelsen af sin fulde prøvelsesret, som det fremgår af bl.a. den appellerede doms præmis 242 og 244-251, foretog en vurdering af de konsekvenser, der skulle drages af Kommissionens fejl, med hensyn til beregningen af den pålagte bødes størrelse.

70 Indledningsvis fastslog Retten, i den appellerede doms præmis 246, at det i det foreliggende tilfælde var berettiget at anvende retningslinjerne af 2006 med henblik på at genberegne bødes størrelse.

71 Herefter anførte Retten, i den appellerede doms præmis 247, at de fejl, som Kommissionen havde begået, og som bestod i, at den havde fastsat koefficienterne for dels »overtrædelsens grovhed«, dels »ekstrabeløb« til 15% på det grundlag, at overtrædelsens geografiske rækkevidde omfattede seks medlemsstaters områder, alene krævede, at Retten satte sin egen vurdering i stedet for Kommissionens for så vidt angik fastsættelsen af disse koefficienter, henset til bl.a. overtrædelsens geografiske rækkevidde, som burde begrænses til to medlemsstaters områder. Henset til nærværende doms præmis 57-64 var det derimod med rette, at Retten med henblik herpå ikke tog hensyn til det af appellanten anførte om, at overtrædelsen kun vedrørte én af de tre undergrupper af produkter, og at appellanten havde en rolle som medløber.

72 Med henblik på beregning af den pålagte bødes størrelse fandt Retten i den appellerede doms præmis 248, at Kommission i artikel 1, stk. 2, og 872. og 873. betragtning til den omtvistede afgørelse med rette havde fastslået, at appellanten fra den 6. marts 1998 til den 9. november 2004 havde deltaget i en samlet og vedvarende overtrædelse bestående i et hemmeligt kartel med det formål at samordne fremtidige prisstigninger for de omhandlede tre undergrupper af produkter på Tysklands og Østrigs områder.

73 Endelig konstaterede Retten, i den appellerede doms præmis 249, at overtrædelsen, henset ikke alene til selve dens art, men også til dens geografiske rækkevidde, som omfattede seks medlemsstaters områder, og dens lange varighed, udgjorde en af de alvorligste overtrædelser, og fastslog, at en andel af afsætningens værdi på 15%, henset til punkt 23 i retningslinjerne af 2006, svarede til et minimum for en sådan overtrædelse.

74 Retten fastslog derfor, i den appellerede doms præmis 250, at det ved beregningen af grundbeløbet for den bøde, appellanten var blevet pålagt, var passende at fastsætte koefficienterne for dels »overtrædelsens grovhed«, dels »ekstrabeløb« til 15%.

75 Det følger af det ovenstående, at Retten, i modsætning til, hvad appellanten har gjort gældende, tog hensyn til den omstændighed, at overtrædelsens geografiske rækkevidde kun omfattede to og ikke seks medlemsstaters områder. På trods af denne mere begrænsede geografiske rækkevidde fastslog Retten imidlertid, at en sats på 15% var passende, bl.a. henset til overtrædelsens art. I denne forbindelse skal det fremhæves, at satsen for koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« på 15%, henset til punkt 23 i retningslinjerne af 2006, som Retten har besluttet at lade sig inspirere af i den foreliggende sag, kan begrundes i arten af den omhandlede overtrædelse i sig selv, idet den, som Retten har bemærket, udgør en af de mest alvorlige konkurrencebegrænsninger som omhandlet i punkt 23 i retningslinjerne af 2006, og eftersom en sådan sats svarer til den laveste sats i den sanktionsskala, der er fastsat for sådanne overtrædelser i medfør af disse retningslinjer (jf. i denne henseende dom af 11.7.2013, Ziegler mod Kommissionen, C-439/11 P, EU:C:2013:513, præmis 124 og 125, og af 11.7.2013, Team Relocations m.fl. mod Kommissionen, C-444/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:464, præmis 125). Appellanten har dermed med urette kritiseret Retten for ikke at have taget hensyn til overtrædelsens geografiske udstrækning i forbindelse med fastsættelsen af koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb«, og for at have fastsat koefficienterne til 15%.

76 Denne konklusion kan ikke drages i tvivl af den omstændighed, at der er fastsat den samme sats for de øvrige virksomheder, som har deltaget i overtrædelsen på et større geografisk område end appellanten, hvilket ifølge appellanten er i strid med ligebehandlingsprincippet.

77 I denne henseende bemærkes således, at dette princip er et almindeligt EU-retligt princip, som fremgår af artikel 20 og 21 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder. Det følger af fast retspraksis, at dette princip kræver, at ensartede situationer ikke må behandles forskelligt, og forskellige situationer ikke må behandles ens, medmindre forskelsbehandlingen er objektivt begrundet (jf. bl.a. dom af 12.11.2014, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, præmis 51).

78 Iagttagelsen af det nævnte princip gælder navnlig for Retten, ikke alene inden for rammerne af dens legalitetskontrol af Kommissionens afgørelse om at pålægge bøder, men tillige under udøvelsen af dens fulde prøvelsesret. Således må udøvelsen af en sådan prøvelsesret ikke medføre, at der ved fastsættelsen af de bøder, der pålægges, sker en forskellig behandling af de virksomheder, der har deltaget i en aftale eller samordnet praksis i strid med artikel 101, stk. 1, TEUF (jf. i denne retning dom af 18.12.2014, Kommissionen mod Parker Hannifin Manufacturing og Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, præmis 77).

79 Som det følger af Domstolens praksis, skal en inddragelse, for at bedømme en overtrædelses grovhed, i medfør af samme princip, af forskellene mellem de virksomheder, der har deltaget i et og samme kartel, bl.a. med hensyn til den geografiske udstrækning af deres respektive deltagelse, ikke nødvendigvis finde sted ved fastsættelsen af koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb«, men kan ske i forbindelse med beregningen af bøden, som tilfældet er med justeringen af grundbeløbet på grundlag af skærpende og formildende omstændigheder i henhold til punkt 28 og 29 i retningslinjerne af 2006 (jf. i denne retning dom af 11.7.2013, Gosselin Group mod

Kommissionen, C-429/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:463, præmis 96-100, og af 11.7.2013, Team Relocations m.fl./mod Kommissionen, C-444/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:464, præmis 104 og 105).

80 Som Kommissionen har bemærket, kan sådanne forskelle ligeledes vise sig i forbindelse med den værdi af afsætningen, der lægges til grund ved beregningen af bødens grundbeløb, for så vidt som denne værdi for hver deltagende virksomhed afspejler betydningen af dens deltagelse i den omhandlede overtrædelse i henhold til punkt 13 i retningslinjerne af 2006, hvilket gør det muligt at tage udgangspunkt i et beløb, som afspejler overtrædelsens økonomiske betydning og virksomhedens bidrag til denne overtrædelse ved beregningen af bøden (jf. i denne retning dom af 11.7.2013, Team Relocations m.fl. mod Kommissionen, C-444/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:464, præmis 76).

81 Heraf følger, at for så vidt som det er ubestridt, at grundbeløbet for den bøde, der er pålagt appellanten, er blevet fastsat på grundlag af værdien af appellantens afsætning, kunne Retten i den appellerede doms præmis 250 fastsætte satsen for koefficienterne for »overtrædelsens grovhed« og »ekstrabeløb« til 15% af denne værdi uden at tilsidesætte ligebehandlingsprincippet.

82 Hvad for det andet angår argumentet om, at Retten i den omtvistede afgørelses punkt 249 med urette vurderede overtrædelsens grovhed i forhold til varigheden af appellantens deltagelse, må dette, henset til, hvad der er fastslået i denne doms præmis 75, forkastes som uvirksomt.

83 Under alle omstændigheder kan det ikke udledes af den omstændighed, at Retten i den nævnte præmis blandt andre kriterier, såsom selve arten af den omhandlede overtrædelse, henviste til overtrædelsens lange varighed, at denne retsinstans dermed lagde uforholdsmæssig stor vægt på sidstnævnte kriterium.

84 Hvad for det tredje angår klagepunktet om en manglende begrundelse skal det bemærkes, at den forpligtelse til at begrunde domme, som påhviler Retten i medfør af artikel 36 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, som finder anvendelse på Retten i henhold til statuttens artikel 53, stk. 1, og artikel 81 i Rettens procesreglement, i den affattelse, der var gældende på datoen for den appellerede dom, indebærer, at Retten klart og utvetydigt skal angive de betragtninger, som den har lagt til grund, således at de berørte parter kan få kendskab til grundlaget for den trufne afgørelse, og således at Domstolen kan udøve sin prøvelsesret (jf. bl.a. dom af 26.9.2013, Alliance One International mod Kommissionen, C-679/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:606, præmis 98, og af 28.1.2016, Quimitécnica.com og de Mello mod Kommissionen, C-415/14 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2016:58, præmis 56).

85 Som Domstolen allerede har fastslået, skal Retten overholde denne forpligtelse under udøvelsen af sin fulde prøvelsesret (jf. i denne retning dom af 18.12.2014, Kommissionen mod Parker Hannifin Manufacturing og Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, præmis 77).

86 Ifølge fast praksis påhviler det imidlertid ikke Retten i medfør af begrundelsespligten i sin fremstilling udtømmende og et for et at behandle alle de argumenter, der er fremført af parterne i sagen. Begrundelsen kan således fremgå indirekte, forudsat at de berørte parter kan få kendskab til begrundelsen for, at Retten ikke har godtaget deres argumenter, og således, at Domstolen kan råde over de oplysninger, der er nødvendige for, at den kan udøve sin prøvelsesret (jf. bl.a. dom af 2.4.2009, Bouygues og Bouygues Télécom mod Kommissionen, C-431/07 P, EU:C:2009:223, præmis 42, og af 22.5.2014, Armando Álvarez mod Kommissionen, C-36/12 P, EU:C:2014:349, præmis 31).

87 I den foreliggende sag skal det bemærkes, at Retten som svar på den af appellanten fremførte argumentation vedrørende nedsættelse af den pålagte bøde tog stilling til dels, i den appellerede doms præmis 245-251, konsekvenserne af de fejl, som Kommissionen havde begået med hensyn til bødens størrelse, dels, i den appellerede doms præmis 252-259, de øvrige argumenter, som appellanten havde fremført til støtte for bødenedsættelsen, inden den under udøvelse af sin fulde prøvelsesret i den

appellerede doms præmis 260 konkluderede, at bøden skulle fastsættes til det samme beløb, som Kommissionen havde fastsat i den omtvistede afgørelse. I modsætning til, hvad appellanten har gjort gældende, har Retten, i den appellerede doms præmis 249, opregnet de forhold, som den tog hensyn til med henblik på at fastsætte koefficienterne for »overtrædelsen grovhed« og »ekstrabeløb«, og anført, at den omhandlede overtrædelse, som er blandt de groveste, i henhold til punkt 23 i retningslinjerne af 2006 og henset til den i disse retningslinjer fastsatte skala fra 0-30%, begrundede anvendelsen af en sats på 15%.

88 Derved har Retten anført en begrundelse for, at den fastholdt en sådan sats og følgelig fastsatte bøden til det beløb, som er specificeret i den appellerede doms præmis 251.

89 Under disse omstændigheder må appellantens argument om, at den appellerede dom ikke er begrundet, forkastes.

90 Eftersom ingen af de argumenter, som er fremført til støtte for det femte anbringendes første led, kan tages til følge, må dette led derfor forkastes som ugrundet.

91 Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at det femte anbringende delvist skal afvises, delvist skal forkastes som ugrundet.

Det sjette anbringende om den uforholdsmæssigt lange sagsbehandlingstid ved Retten

Parternes argumenter

92 Med det sjette anbringende har appellanten påberåbt sig, at Retten tilsidesatte sin pligt til at pådømme de sager, som den får forelagt, inden en rimelig frist. Appellanten har anført, at sagsbehandlingen ved Retten blev påbegyndt den 8. september 2010 og blev afsluttet mere end tre år senere, nemlig den 16. september 2013, hvor den appellerede dom blev afsagt. Set i lyset af relevant retspraksis, og henset til de konkrete omstændigheder i sagen, er denne frist meget lang og uforholdsmæssig.

93 Kommissionen er af den opfattelse, at selv såfremt sagsbehandlingstiden ikke har været rimelig, kan dette anbringende ikke tages til følge.

Domstolens bemærkninger

94 For så vidt som appellanten med det sjette anbringende for det første har nedlagt påstand om ophævelse af den appellerede dom på grund af den uforholdsmæssigt lange sagsbehandling ved Retten, skal det bemærkes, at den manglende overholdelse af en rimelig sagsbehandlingstid ikke kan føre til ophævelse af den appellerede dom i en situation, hvor der ikke foreligger nogen holdepunkter for, at sagsbehandlingstiden har haft indflydelse på sagens udfald. En ophævelse af den appellerede dom ville nemlig ikke afhjælpe den af Retten foretagne tilsidesættelse af princippet om effektiv domstolsbeskyttelse i en situation, hvor den manglende iagttagelse af en rimelig sagsbehandlingstid ikke har haft indflydelse på sagens udfald (dom af 26.11.2013, Gascogne Sack Deutschland mod Kommissionen, C-40/12 P, EU:C:2013:768, præmis 81 og 82, af 26.11.2013, Kendrion mod Kommissionen, C-50/12 P, EU:C:2013:771, præmis 82 og 83, og af 10.7.2014, Telefónica og Telefónica de España mod Kommissionen, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, præmis 64).

95 I den foreliggende sag har appellanten ikke fremlagt nogen holdepunkter for Domstolen, der kan godtgøre, at den uforholdsmæssigt lange sagsbehandlingstid ved Retten har kunnet have indflydelse på udfaldet af den sag, som var blevet indbragt for denne.

96 Det følger heraf, at det sjette appelanbringende, som er anført til støtte for appellen, ikke kan føre til, at den appellerede dom ophæves i sin helhed.

97 For så vidt som appellanten med det sjette anbringende for det andet og subsidiært har anmodet Domstolen om at nedsætte den bøde, som virksomheden er blevet pålagt, skal det bemærkes, at en tilsidesættelse fra en af Unionens retsinstansers side af dens forpligtelse ifølge artikel 47, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder til at pådømme de sager, som den får forelagt, inden en rimelig frist, bør imødegås med, at der indbringes et erstatningssøgsmål for Retten, idet et sådant søgsmål udgør en effektiv afhjælpning. En påstand om erstatning for det tab, der er forårsaget af Rettens manglende iagttagelse af en rimelig sagsbehandlingstid, kan således ikke forelægges direkte for Domstolen inden for rammerne af en appel, men skal indbringes for Retten selv (dom af 10.7.2014, Telefónica og Telefónica de España mod Kommissionen, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, præmis 66, af 9.10.2014, ICF mod Kommissionen, C-467/13 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2274, præmis 57, og af 21.1.2016, Galp Energía España m.fl. mod Kommissionen, C-603/13 P, EU:C:2016:38, præmis 55).

98 Retten, der er kompetent i medfør af artikel 256, stk. 1, TEUF, og for hvilken der fremsættes et erstatningskrav, skal tage stilling til et sådant krav i en anden sammensætning end den, der behandlede den sag, som gav anledning til den procedure, hvis varighed kritiseres (jf. i denne retning dom af 10.7.2014, Telefónica og Telefónica de España mod Kommissionen, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, præmis 67, af 9.10.2014, ICF mod Kommissionen, C-467/13 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2274, præmis 58, og af 21.1.2016, Galp Energía España m.fl. mod Kommissionen, C-603/13 P, EU:C:2016:38, præmis 56).

99 Når det er sagt, kan Domstolen, når det, idet det ikke er nødvendigt, at parterne fremlægger oplysninger i denne henseende, er åbenbart, at Retten har begået en tilstrækkeligt kvalificeret tilsidesættelse af forpligtelsen til at pådømme sagen inden for en rimelig frist, fastslå dette (jf. i denne retning dom af 9.10.2014, ICF mod Kommissionen, C-467/13 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:2274, præmis 59, og af 21.1.2016, Galp Energía España m.fl. mod Kommissionen, C-603/13 P, EU:C:2016:38, præmis 57).

100 I det foreliggende tilfælde fremgår det ikke, at varigheden af proceduren for Retten på ca. tre år, navnlig henset til arten og kompleksiteten af den omhandlede sag og til antallet af annullationssøgsmål mod den omtvistede afgørelse, har været åbenbart urimelig.

101 Det følger af de ovenfor anførte betragtninger, at det sjette anbringende skal forkastes.

102 Da ingen af de af appellanten fremførte anbringender er taget til følge, skal appellen forkastes i sin helhed.

Sagens omkostninger

103 I henhold til artikel 184, stk. 2, i Domstolens procesreglement træffer Domstolen afgørelse om sagsomkostningerne, såfremt appellen forkastes.

104 I henhold til procesreglementets artikel 138, stk. 1, der i medfør af samme reglements artikel 184, stk. 1, finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da appellanten har tabt sagen, og Kommissionen har nedlagt påstand om, at appellanten tilpligtes at betale sagsomkostningerne, bør det pålægges appellanten at betale sagsomkostningerne i forbindelse med appellen.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Første Afdeling):

1) Appellen forkastes.

2) Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG betaler sagens omkostninger.

Underskrifter